

بررسی میزان شناخت، دسترسی و استفاده کارگران خط تولید دو کارخانه مهم شهرستان سبزوار از وسایل حفاظت فردی

دکتر جواد عدل^۱، دکتر سید محمد علوی نیا^۲

چکیده:

با گسترش صنایع، حوادث ناشی از کار و بیماریهای شغلی که موجب جراحت، ناتوانی و غیبت از کارگران محیط های کاری می گردد، هر روز ابعاد تازه ای بخود می گیرد. حوادث شغلی و بیماریهای ناشی از کار منجر به صدمات جانی، خسارات اقتصادی و راکد ماندن تولید می گردد. کلیه دست اندرکاران باید بکوشند با انتقال اطلاعات کافی به کارگران و کارکنان بخش صنعت، کشاورزی و خدمات، از طریق آموزشهای لازم و پیگیری های مربوطه میزان بروز بیماریهای شغلی و حوادث را کاهش دهند و با تأمین سلامت کارگران باعث ارتقاء کمی و کیفی تولیدات و سرعت دهی به روند توسعه گردند. این پژوهش یک مطالعه توصیفی - تحلیلی است و ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه می باشد. ۱۸۰ کارگر خط تولید دو کارخانه مهم سبزوار از نظر شناخت، دسترسی و استفاده از وسایل حفاظت فردی مورد لزوم مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج بررسی نشان داد که میزان شناخت کارگران از وسایل حفاظت فردی مورد لزوم بسیار پایین است و یعنی ۱۰٪ کارگران نیز اصلاً شناختی از وسایل حفاظت فردی نداشتند. همچنین تعداد قابل توجهی از کارگران به این وسایل دسترسی نداشتند (بطور متوسط ۵۷ درصد) و تقریباً نیمی از کارگران که به وسایل حفاظت فردی دسترسی داشتند از آن استفاده نمی کنند. بنابراین باید به امر پیشگیری از حوادث و صدمات ناشی از کار اهمیت خاصی داده شده و وسایل حفاظت فردی مطلوب و مناسب در اختیار کارگران قرار داده شده و در امر استفاده از این وسایل توسط کارگران مساله آموزش بصورت جدی پیگیری شود.

واژه های کلیدی: وسایل حفاظت فردی، بیماریهای ناشی از کار، حوادث شغلی

مقدمه:

آمارهای ارائه شده در زمینه بیماریهای شغلی و حوادث ناشی از کار که موجب بیماری، ناتوانی و دوری کارگران از محیطهای کاری می گردد، حاکی از وسعت و بعد گسترده خسارات اقتصادی

کاهش حوادث ناشی از کار و رعایت اصول ایمنی در بخشهای مختلف صنعت، کشاورزی و خدمات مسئله ای است که از دو جنبه انسانی و اقتصادی بایستی مورد نظر قرار گیرد [۳].

۱. استاد یار دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران

۲. MPH, MD, مرکز بهداشت شهرستان سبزوار

عینک ایمنی و گوشی ایمنی به وسیله پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفتند.

افراد مورد پژوهش در این مطالعه شامل ۱۸۰ کارگر بودند. پس از تکمیل پرسشنامه کلیه اطلاعات جمع آوری و با استفاده از نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته های پژوهش

نتایج بررسی در کارگران نشان داد که بیشترین جمعیت شاغل را جمعیت جوان تشکیل می دهد، بنحوی که ۵۶/۹٪ کارگران در سنین ۲۰ تا ۲۹ سال قرار دارند. از مجموع ۱۸۰ کارگر ۵۶ نفر مجرد و ۱۲۴ کارگر متاهل بودند. سابقه کاری بیشتر کارگران (۳۸/۳ درصد) کمتر از ۱۱ ماه بود. بررسی وضعیت تحصیلی این افراد نشان داد که میزان تحصیلات بیشتر شاغلین در حد دیپلم می باشد (نمودار شماره ۱).

در بین کارگران مورد بررسی ۸۹/۴٪ آنها حداقل با وسایل حفاظت فردی مربوط به خود آشنا بودند. بیشترین میزان شناخت مربوط به لباس کار، کفش ایمنی، دستکش، ماسک و گوشی بود (نمودار شماره ۲). بیشترین میزان دسترسی کارگران نیز به ترتیب مربوط به لباس کار، کفش ایمنی، دستکش، ماسک، عینک و گوشی بود (نمودار شماره ۳). و بالاخره در بین کارگرانی که به وسایل حفاظت فردی دسترسی داشتند بیشترین میزان استفاده مربوط به لباس کار بود (نمودار شماره ۴).

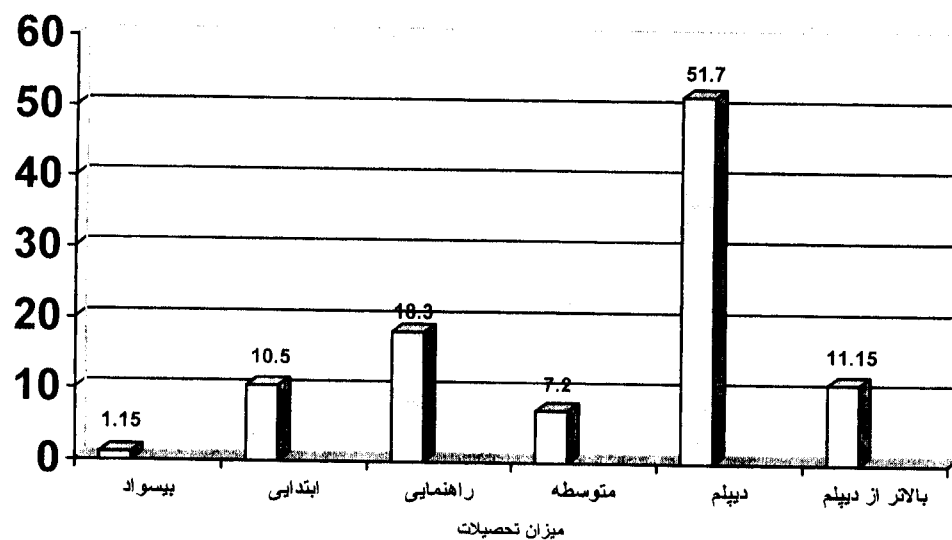
ناشی از انجام ندادن کار و راکد ماندن تولید است [۲]. لذا در محیطهای کاری بایستی عوامل زیان آور فیزیکی، شیمیایی، ارگونومیک و بیولوژیک تحت کنترل درآید و کلیه تجهیزات و ماشین آلات به نحو مطلوب ایمن شوند. بعلاوه عوامل زیان آور روانی واجتماعی نیز بایستی در محیطهای کاری کنترل شده و روابط سالم متکی بر رعایت و اجرای مقررات در محیطهای کار حکم فرما باشد [۱].

رعایت اصول ایمنی ابتدا نیاز به آگاهی و اعتقاد به آن دارد و سپس دسترسی به امکانات لازم جهت اجرای آن را می طلبد [۳] وظیفه مدیریت در درجه اول آگاهی دادن راجع به ایمنی و تشویق و ترویج این امر و سپس فراهم آوردن تسهیلات لازم برای آن است.

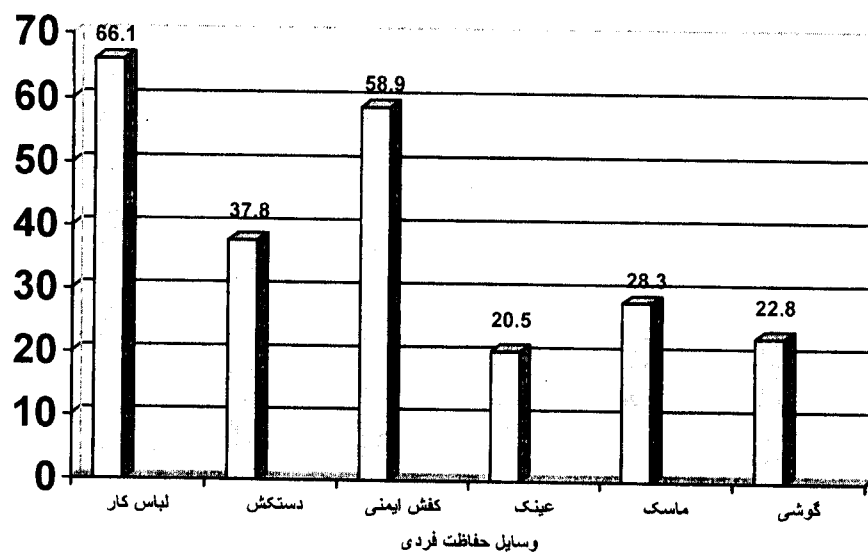
هدف کلی این طرح بررسی میزان شناخت، دسترسی و استفاده از لوازم حفاظت فردی در کارگران دو کارخانه مهم شهرستان سبزوار بود.

مواد و روشها

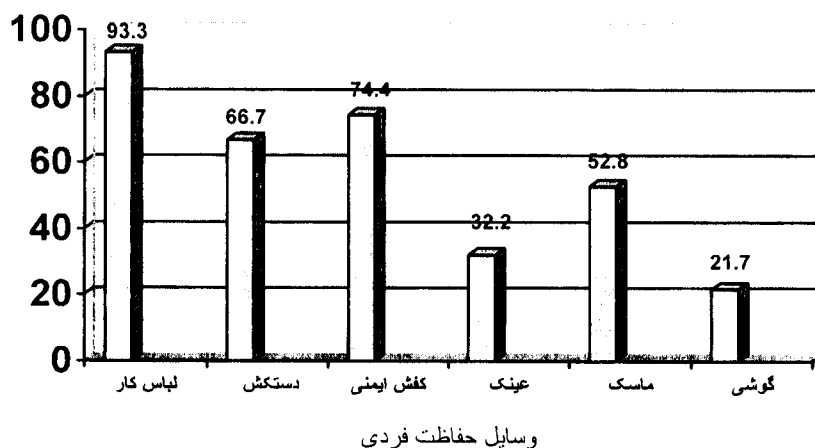
این مطالعه یک مطالعه توصیفی - تحلیلی است. جامعه پژوهش کلیه کارگران خط تولید دو کارخانه کابل خودرو و شیرآلات بهداشتی عظامک سبزوار بود. در این بررسی کلیه کارگران از نظر شناخت، دسترسی و استفاده از وسایل حفاظت فردی که عبارت بودند از لباس کار، کفش ایمنی، دستکش ایمنی، ماسک تنفسی،

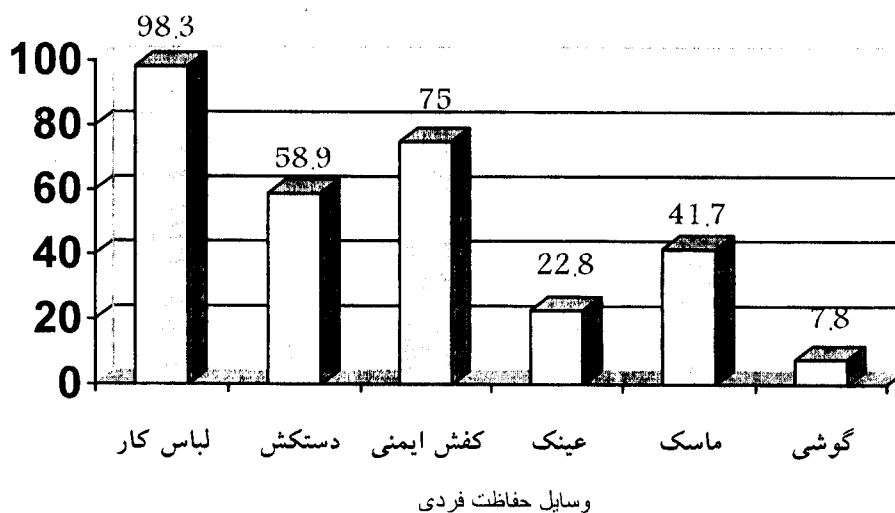
نمودار ۱. فراوانی کل شاغلین در دو کارخانه به تفکیک میزان تحصیلات

نمودار ۲. فراوانی افرادی دارای شناخت در مورد وسایل حفاظت فردی به تفکیک نوع وسیله در کل شاغلین دو کارخانه

نمودار ۳. فراوانی دسترسی کل شاغلین به وسایل حفاظت فردی مختلف

نمودار ۴. فراوانی استفاده کل شاغلین در دو کارخانه از وسایل حفاظت فردی مختلف

بحث و نتیجه گیری

سؤال که آیا لوازم حفاظت فردی را می شناسید پاسخ منفی دادند ، این واقعیت نشانه آگاهی

بررسی میزان شناخت کارگران از وسایل حفاظت فردی نشان داد که ۱۰٪ کارگران به این

نامناسب کارگران نسبت به این وسایل و لزوم استفاده از آنها می باشد .

هر چند تعداد قابل توجهی از کارگران به بعضی از وسایل حفاظت فردی دسترسی داشته اند ، ولی از آنجائیکه طبق قوانین و استانداردهای ایمنی باید ۱۰۰ درصد کارگران به وسایل حفاظت فردی مورد لزوم دسترسی داشته باشند ، می توان گفت که رقم میانگین ۵۶/۸۵ عدد بسیار پایینی است . بسیاری از کارگران علت این امر را عدم توزیع به موقع و مناسب لوازم حفاظت فردی عنوان می کردند . همچنین در خصوص برخی از لوازم حفاظت فردی که کارفرما ملزم به تحویل مرتب و مجدد می باشد (مثل دستکش) این امر صورت نمی گیرد که ناشی از مشکلات مدیریتی است که خود بحث گسترده و جداگانه ای را می طلبد .

نیمی از کل کارگرانی که وسایل حفاظت فردی را می شناسند و به آن دسترسی دارند از آنها استفاده نمی کنند که علت آن نامناسب بودن اندازه بخصوص در مورد لباس کار ، سنگینی کفش ، کاهش دقت و عدم سهولت در انجام کار در مورد دستکش و عدم دید کافی در مورد عینک بود .

با توجه به نتایج فوق می توان برای رفع بر مشکلات و کاهش صدمات شغلی و پیشگیری از بیماریهای ناشی از کار موارد زیر را پیشنهاد کرد :

۱. آموزش کارگران در بدو ورود به محیط کار و برگزاری دوره های بازآموزی جهت کارگران شاغل در مورد شناخت و نحوه استفاده درست و مزایای استفاده از وسایل حفاظت فردی و نگهداری آنها

۲. آموزش کارفرمایان در مورد اهمیت و لزوم استفاده از وسایل حفاظت فردی

۳. بهینه سازی سیستم های صنعتی به نحوی که لزوم استفاده از وسایل حفاظت فردی به حداقل کاهش یابد (به دلیل مشکلات استفاده از این وسایل) .

۴. نظارت بیشتر سیستم های اجرایی بر نحوه توزیع وسایل حفاظت فردی در کارخانجات و ملزم کردن کارفرمایان به تهیه و توزیع وسایل حفاظت فردی مرغوب و مطابق با استانداردهای ذیربط به نحوی که مشکلات ناشی از استفاده از اینگونه وسایل به حداقل کاهش یابد .

تشکر و قدردانی

زحمات صمیمانه همکاران محترم واحد بهداشت حرفه ای معاونت بهداشتیت دانشکده علوم پزشکی سبزوار و همکاری مدیریت و کارگران دو کارخانه مود مطالعه قابل تقدیر است .

منابع

۱. مساعد ، پاشا . شناسایی عوامل تعیین کننده شرایط ذهنی نیروی کار و معرفی آزمونهای ارزشیابی آنها . پایان نامه MPH ، دانشگاه علوم پزشکی تهران ، ۱۳۸۰ .

2. Adl J., and Mohmmadizad Z. ; Analysis of Car Manufacturing Industries Accidents ; Iranian J Pubi -Health ,1993,vol22(1-4);37-50.

3.Thomas J.Anton ;Occupational Health and Management ; Inton ,New york ,1989.

**Knowledge , accessibility and applicatoin of protective equipment by
production – Line workers at two important factories of sabzewar**

Dr. Adl J.(PhD) , Dr . Alavina S.M (MD)

Abstract : As industrial development goes on , work – related accidents and occupational illnesses , which result in injuries , disabilities , absenteeism , find new dimensions . Occupational and illnesses cause injuries , economic losses and production delays . All those engaged shall try , by essential training and evaluations to transfer adequate information to workers and employees in different sectors of industry , agriculture and public services in order to reduce the number of occupational accidents and illnesses . This will result in the worker's health promotion , qualitative increase in products and acceleration of development process .

The present research was a descriptive – analytical study in which the required data was collected by a questionnaire . Totally 180 workers from the production line of two important manufacturers of SABZEVAR were questioned for knowledge , accessibility and application of protective equipment (PPE) .

The results of the study showed the total number of workers who knew what PPEs were was not in an acceptable level , I . e. 10% of workers did not know even what the PPEs were a quit significant number of workers did not have access to PPE (57% on average) and approximately half of those having access to PPE did not use them . It was concluded that special attention should be given to the accident and injury prevention and appropriate and high quality PPEs should be given to workers .A serious attention must be paid to teach the workers on how to use such facilities .

Keywords : Individual protective tools , profession – caused diseases , occupational accidents .